

“FILOLOGIK KOMPARATIVISTIKA VA TARJIMASHUNOSLIK MASALALARI”

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

2025-yil, 12-13-noyabr

“PROBLEMS OF COMPARATIVE PHILOLOGY AND TRANSLATION STUDIES”

international scientific and practical conference

November 12-13, 2025

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

ALISHER NAVOIY NOMIDAGI
TOSHKENT DAVLAT O‘ZBEK TILI VA ADABIYOTI
UNIVERSITETI

TARJIMA NAZARIYASI VA AMALIYOTI KAFEDRASI

**“FILOLOGIK KOMPARATIVISTIKA VA
TARJIMASHUNOSLIK MASALALARI”**

mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya to‘plami

2025-yil, 12-13-noyabr

THE MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE AND
INNOVATIONS OF THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN

ALISHER NAVO‘I TASHKENT STATE UNIVERSITY
OF UZBEK LANGUAGE AND LITERATURE

THE DEPARTMENT OF “TRANSLATION THEORY AND PRACTICE”

Proceedings of the International Scientific and Practical Conference titled

**“PROBLEMS OF COMPARATIVE PHILOLOGY
AND TRANSLATION STUDIES”**

November 12-13, 2025

Tashkent – 2025

UO‘K 845.711.05

KBK 133.585.3 “Filologik komparativistika va tarjimashunoslik masalalari” mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya to‘plami. – Toshkent, 2025. – 889 b.

ISBN 978-9910-8871-6-1

Mas’ul muharrir:
Shuhrat SIROJIDDINOV

akademik

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti rektori

Tahrir hay’ati:

Nozliya Normurodova (O‘zbekiston), Zuhridin Isomiddinov (O‘zbekiston), Elizabetta Ragagnin (Italiya), Gabriela Shtoecli (Shveytsariya), Qosimboy Mamurov (O‘zbekiston), Sayed Mohamed Ahmad Korayem (Misr), Uzoq Jo‘raqulov (O‘zbekiston), Gulnoz Xalliyeva (O‘zbekiston), Yurgen Yakob Beker (Germaniya), Kemal Yavuz Ataman (Turkiya), Xurram Raximov (O‘zbekiston), Natalya Filimonova (Rossiya), Nedim Bakirci (Turkiya), Farhad Rahimi (Eron), Xayrulla Hamidov (O‘zbekiston), Elmira Adilbekova (Qozog‘iston), Sag‘inbek O‘rinboyev (Qirg‘iziston), Zulxumor Xolmanova (O‘zbekiston), Mahmadiyor Asadov (O‘zbekiston), Ziyodaxon Teshaboyeva (O‘zbekiston), Dilnavoz Yusupova (O‘zbekiston), Islomjon Yakubov (O‘zbekiston), Nargiza Rashidova (O‘zbekiston), Sabohat Qahharova (O‘zbekiston), Hafiza Qo‘chqorova (O‘zbekiston,) Nigora Sulaymonova (O‘zbekiston), Dilafruz Muhammadiyeva (O‘zbekiston), Dostonbek Ahmadov (O‘zbekiston), Dilnoza Shonazarova (O‘zbekiston).

Mazkur xalqaro konferensiya materiali filologik komparativistika va tarjimashunoslikning dolzarb nazariy hamda amaliy masalalarini zamonaviy ilmiy yondashuvlar asosida yoritishga bag‘ishlanadi. To‘plamda turli milliy adabiyotlar, tillar va madaniyatlar o‘rtasidagi o‘zaro ta’sir, adabiyotlararo aloqalar, qiyosiy-tipologik va qiyosiy-genetik tadqiqotlar, badiiy va maxsus matnlarni tarjima qilish muammolari, tarjima strategiyalari va ekvivalentlik masalalari tahlil qilinadi. Shuningdek, konferensiya materiallarida tarjima nazariyasining zamonaviy konsepsiyalari, tarjimon kompetensiyasini shakllantirish, tarjimoni o‘qitish metodikasi, madaniyatlararo kommunikatsiya hamda globallashuv sharoitida tarjimaning ijtimoiy-madaniy ahamiyati kabi masalalar keng yoritiladi. Ilmiy maqolalar filologik komparativistika va tarjimashunoslik sohalarida faoliyat yuritayotgan olimlar, tadqiqotchilar, doktorantlar, magistrantlar hamda talabalar uchun mo‘ljallangan bo‘lib, fanlararo integratsiyani kuchaytirishga hamda nazariya va amaliyot uyg‘unligini ta’minlashga xizmat qiladi.

Mualliflar qarashi va asarlar nomlaridagi imlo tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin.

To‘plam Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti Ilmiy-texnik kengashining 2025-yil 17-dekabrda 6-sonli yig‘ilish qaroriga asosan nashrga tavsiya etilgan.

UO‘K 845.711.05

KBK 133.585.3 Proceedings of the International Scientific-Practical Conference on the topic “Problems of comparative philology and translation studies”. – Tashkent, 2025. – 889 p.

ISBN 978-9910-8871-6-1

Editor-in-Chief:

Shuhrat SIROJIDDINOV

Academician

Rector of Alisher Navo'i Tashkent State University of Uzbek Language and Literature

Editorial Board:

Nozliya Normurodova (Uzbekiston), Zuhridin Isomiddinov (Uzbekiston), Elizabetta Ragagnin (Italy), Gabriela Stöckli (Switzerland), Qosimboy Mamurov (Uzbekiston), Sayed Mohamed Ahmad Korayem (Egypt), Uzok Djoraqulov (Uzbekiston), Gulnoz Khallieva (Uzbekiston), Jürgen Yakob Beker (Germany), Kemal Yavuz Ataman (Turkiye), Khurram Rakhimov (Uzbekiston), Natalya Filimonova (Russia), Nedim Bakirci (Turkiye), Farhad Rahimi (Iran), Khayrulla Hamidov (Uzbekiston), Elmira Adilbekova (Kazakhstan), Sag‘inbek O‘rinboev (Kyrgyzstan), Zulxumor Xolmanova (Uzbekiston), Mahmadiyor Asadov (Uzbekiston), Ziyodakhon Teshaboyeva (Uzbekiston), Dilnavoz Yusupova (Uzbekiston), Islomjon Yakubov (Uzbekiston), Nargiza Rashidova (Uzbekiston), Sabohat Qahharova (Uzbekiston), Hafiza Qo‘chqorova (Uzbekiston,) Nigora Sulaymonova (Uzbekiston), Dilafruz Muhammadiyeva (Uzbekiston), Dostonbek Akhmadov (Uzbekiston), Dilnoza Shonazarova (Uzbekiston).

This international conference articles are dedicated to illuminating the current theoretical and practical issues in philological comparativistics and translation studies based on the modern scientific approaches. The collection analyzes of mutual influences between different national literatures, languages and cultures; interliterary connections; comparative-typological and comparative-genetic studies; the issues of translating literary and specialized texts; translation strategies and problems of equivalence. Furthermore, the conference materials extensively cover the topics such as: contemporary concepts in translation theory, the formation of a translator competence, methodologies for teaching translation, intercultural communication and socio-cultural significance of translation in the context of globalization. The given scientific articles are intended to scientists, researchers, doctoral students, master’s students and undergraduate students who actively working in the fields of philological comparativistics and translation studies and they serve to strengthen interdisciplinary integration as well as to ensure the harmony between theory and practice.

The views expressed in the articles do not necessarily reflect those of the editorial board.

The publication was recommended by the Scientific and Technical Council of Alisher Navo'i Tashkent State University of Uzbek Language and Literature on December 17, 2025.

BEŞ, BEL, BİLEK, ELİK/ EL VE İLİK KELİMELERİNİN ETİMOLOJİK VE ANLAMSAL BAĞLANTILARI

Farhad Rahimi,

ToshDO‘TAU professori, filologiya fanlar doktori (DSc)

(Eron/Tabriz)

DOI: 10.52773/tsuull.conf.2025.12.11/NZXH4549

Öz: Bu makale, Türkçede anlam ve biçimsel benzerlik taşıyan beş, bilek, ilik, elik/ el ve bel gibi sözcüklerin etimolojik kökenlerini ve aralarındaki semantik bağlantıları incelemektedir. Aynı zamanda Farsça penc kelimesi ile Türkçedeki beş sözcükleri arasındaki ilişki de değerlendirilerek, beş sayısının el ve uzuvlarla bağlantısı tarihsel ve anlamsal bir çerçevede ele alınmıştır. Bulgular, Türkçenin sözcük türetme sisteminde anatomik kavramların sayılarla ve eklem noktalarıyla bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede, sayıların uzuvlarla ilişkilendirilmesi, dilin soyuttan somuta uzanan anlam inşasına katkı sağlayan önemli bir göstergedir. Ortaya çıkan sonuçlar, Türkçede anlam genişlemesi, biçimbilimsel evrim ve ses değişimleri bağlamında dilin tarihsel gelişimine ışık tutmaktadır.

Anahtar Sözcükler: *etimoloji, Türkçe, Farsça, beş, bilek, ilik, elik/ el, bel, penc, pençe.*

Abstract: This article examines the etymological origins and semantic connections between words such as beş, bilek, ilik, elik/ el and bel, which share similar meanings and forms in Turkish. The relationship between the Persian word penc and the Turkish word beş (five) is also evaluated, examining the connection between the number beş “five” and el “hand” and limbs within a historical and semantic framework. The findings reveal that anatomical concepts are linked to numbers and points of articulation in the Turkish word-derivative system. In this context, the association of numbers with limbs is a significant indicator contributing to the language’s construction of meaning, extending from the abstract to the concrete. The results shed light on the historical development of the language in terms of semantic expansion, morphological evolution, and sound changes in Turkish.

Keywords: *Etymology, Mirror, Turkish, Persian, beş, bilek, ilik, elik/ el, bel, penc, pençe.*

Dillerin tarihsel gelişim süreçlerinde ses değişimleri, anlam kaymaları ve kültürel etkileşimler önemli rol oynar. Türkçede çok sayıda kelime, sessel ve anlamsal olarak birbirine yakın öğeler taşır. Bu benzerlikler kimi zaman ortak bir kökten türeme, kimi zamansa anlam genişlemesi ya da metaforik kullanımla ilişkilidir. Beş ve bilek gibi ilk bakışta farklı alanlara ait görülen kelimelerin aslında derin yapıda semantik olarak bir zincir halinde ilişkili oldukları fark edilebilir. Bu yazıda hem bu kelimelerin tarihsel gelişimi incelenecek hem de aralarındaki etimolojik bağlantılar açıklanacaktır. Türkçenin, vücut uzuvlarını tanımlarken sayı, yön, içerik gibi temel kavramlarla nasıl ilişki kurduğu ortaya konacaktır.

2. Beş ve Penc/ Pence Bağlantısı

Türkçede beş kelimesi, Ural-Altay kökenli bir sayı ifadesidir. Eski Türkçede beş biçiminde görülmektedir. Beş sayısı, elin beş parmağıyla olan doğal ilişkisi nedeniyle somut bir kavrama kolaylıkla dönüşebilmektedir.

Farsçada penc, “beş sayısı”, pence ise “beş parmaklı el” anlamına gelir. Bu kelime, Türkiye Türkçesine pençe şeklinde geçmiştir. Azerbaycan Türkçesindeki pence biçimi de bu etkileşimin bir uzantısıdır. Bu anlamda Farsça penc ile Türkçe beş hem sayı hem de el kavramı etrafında

buluşmaktadır. Nasıl ki penc “beş” kelimesi pence “el” şeklinde gelişmiş (penc “beş” > pencek > penceh “50” > pence “el”), beş “beş” ~ bel “bel” (lambdaizm/ sigmatizm) kelimesi de bilek “el” > elik “el” şeklinde gelişmiştir. Derin araştırmalar, el ile beşin aynı kavramlar olduğunu ortaya çıkarmıştır.

3. Bel, Bilek, Elik/ El ve İlik - Anlamsal ve Biçimsel Gelişim

3.1. Bel Kelimesi

Bel, Türkçede vücudun orta kısmını ifade eder. Bel ile bilek kelimesinin yapısal benzerliği açıktır. Bilek gibi, bel de iki farklı yapının bağlandığı bir bölgeyi ifade eder. Bu yönüyle bilek ile semantik paralellik gösterir. Biçimsel olarak da beş kelimesiyle yakınlık göstermektedir.

3.2. Bilek Kelimesi

Bilek kelimesi, Eski Türkçede bilek olarak geçmektedir. Bu kelime beş “beş” ~ bel “bel” kelimesinin ekle genişlemesinden meydana gelmiştir. El’in hemen devamındaki uzuv olan bilek, hem anatomik hem de sözcüksel olarak onunla ilişkilidir.

3.3. El/ Elik Kelimesi

El, Türkçede çok eski bir köktür. El kelimesi bel kelimesinden veya elik kelimesinin ek düşürmesi sonucunda meydana gelmiştir.

Elik kelimesi, kimi ağızlarda “elceğiz; el gibi” anlamına gelir. El köküne gelen -ik eki, küçültme belirten bir işleve sahiptir. Elik kelimesi elin ekle genişlemesi veya bilek kelimesinin /b/ sesini düşürmesi sonucunda meydana gelmiştir.

3.4. İlik Kelimesi

Bu kelime birçok Türk lehçesinde “ilikli kemik; kol kemiği; bacak kemiği” gibi anlamlar ifade etmektedir. Dolayısıyla İlik kelimesinin, Elik kelimesinden veya Bilek kelimesinden geldiği ses bilgisi ve anlam bilgisi bakımından doğrulanmaktadır.

4. Anlamsal Genişleme ve Bağlantılar

4.1. Ortak Anlam Alanı

Beş sayısı, elin beş parmağıyla olan doğal ilişkisi nedeniyle el ve bilek gibi somut bir kavrama kolaylıkla dönüşebilmektedir. Bilek ve bel gibi kelimeler insan vücudunun “birleşme” ve “bağlantı” noktalarını işaret eder. Türkçede bu tür kavramlar için genellikle benzer yapıdaki kelimeler türetilmiştir.

4.2. Beş, Bel, Bilek, Elik/ El ve İlik Üzerine Anlamsal ve Biçimsel Ağ

Bu zincirsel yapı, hem anatomik hem de dilsel olarak Türkçede kurgulanmıştır. Bu kelimeler arasında aşağıdaki yapısal bağlar bulunmaktadır.

Biçimsel:

● Beş → Bel → Bilek → Elik → El

● Beş → Bel → El → Elik → İlik

● Beş → Bel → Bilek → İlik/ Yilik

→ beş “beş” ~ bel “bel” (lambdaizm/ sigmatizm) > el “el” > elik “el; elli” > ilik “ilik”.

→ beş “beş” ~ bel “bel” > *belik > elik “el; elli” > el “el”.

→ beş “beş” ~ bel “bel” > *belik > bilek “bilek” > ilik/ yilik “ilik”.

→ beş “beş” > *benc “beş” > Fa. penc “beş” > Fa. pencek > Fa. pençe “50” > Fa. pençe “pençe”.

→ bel “bel” > *belik > *belk > *belç > beş/ *benc “beş” > Fa. penc “beş”.

Anlamsal:

- Beş → El → Pençe → Bilek
- Bilek → El
- Bel → Bilek “bağlantı noktası”

→ Çuv.Tr. pilék “beş; bel” (493). Çuvaş Türkçesindeki bu veri beş ile bel arasındaki anlamsal bağı göstermektedir. Ayrıca bilek kelimesi de biçimsel olarak pilék kelimesi ile benzerlik gösterdiği için dolaylı yoldan anlamsal olarak beş “bileğin işaret ettiği beş (parmak)” ve bel “bilek gibi bağlantı uzvu” kelimesine bağlanmaktadır. Yani beş ile bel arasındaki bağlantıyı bilek kelimesi sağlamaktadır. Beş ile bel semantik olarak birbirine direkt bağlanmasalar da bilek aracılığıyla birbirine bağlanmakta. Beş ile bel kelimesinin yapısal benzerliği dolayısıyla fonetik olarak birbirine bağlandığı açıktır.

→ Tatar.Tr. Biş “beş; el” (43). Tatar Türkçesindeki bu veri beş ile el “beş parmak” arasındaki anlamsal bağı göstermektedir.

→ Mlk.Tr. Bel “bel; orta” (118)// Bşk.Tr. Bil “bel; bir şeyin incelen orta kısmı” (90)// Tatar.Tr. Bil “bel; uzunca şeylerin ortası” (42). Karaçay-Malkar, Başkurt ve Tatar Türkçesindeki bu veri bel “sırtla kalça ortası” ile bilek “kolla el ya da bacakla ayak ortası” arasındaki anlamsal bağı göstermektedir. Bel ile bilek kelimesinin fonetik olarak birbirine bağlandığı açıktır.

→ Alt.Tr. Belek “dirsek (bilekten dirseğe kadar)” (38); Bilek “bilek” (41). Altay Türkçesindeki bu veri bel ile bilek arasındaki biçimsel bağı daha açık göstermektedir.

→ Alt.Tr. Belek “dirsek (bilekten dirseğe kadar)” (38)// Mlk.Tr. Bilek “kol” (122)// Bşk.Tr. Bèlek “bilek, dirsek” (72)// Özb.Tr. Bilek “bilek; kol” (84). Altay, Karaçay-Malkar, Başkurt ve Özbek Türkçesindeki bu veri bilek ile kol arasındaki anlamsal bağı göstermektedir.

→ Hak.Tr. Çilñg “ilik; ilik kemiği” (100)// Kzk.Tr. Jilik “incik kemiği” (195)// Kzk.Tr2: Jilik “içinde yağ olan bacak ve kol kemiği” (114)// Krgz.Tr. Cilik “borumsu kemik; ilikli kemik” (216); Aşıktuu cilik “art ayağın aşıklı kemiği” (55)// Mlk.Tr. Aşıklı cilik “baldır” (92)// Özb.Tr. İlik “ilik; bilek, ayak bileği; el” (180). Hakas, Kazak, Kırgız, Karaçay-Malkar ve Özbek Türkçesindeki bu veri ilik/ yilik ile elik/ el arasındaki anlamsal bağı göstermektedir.

● **Beş:** DLT-Yazma: بيش “beş” (497)// CC: Bèş “beş” (658)// AŞ-Yazma (62a), SG-Yazma (543): بيش “beş”// Çuv.Tr. Pilék “bel”; Pilék/ Pillék “beş” (493/ 494)// Şor.Tr. Peş “beş” (78)// Hak.Tr. Pis “beş” (369)// Tuv.Tr (92), Alt.Tr (39), Krgz.Tr (110), Mlk.Tr (119), Özb.Tr (82), YUyg.Tr (36): Beş “beş”// Kzk.Tr. Bes “beş” (88)// Bşk.Tr. Biş “beş” (93)// Tatar.Tr. Biş “beş; el” (43)// Trkm.Tr. Bâ:ş “beş” (55)// Azb.Tr. Bèş “beş” (86).

● **Bel:** DLT-Yazma: بيل “bel” (501)// CC: Bèl “bel” (436)// SG-Yazma: Bèl (بيل) “bel” (553)// Moğ-Les: Bel “bel” (154)// Çuv.Tr. Pilék “bel” (493)// Şor.Tr. Pel “bel” (78)// Hak.Tr. Pil “bel” (364)// Tuv.Tr (90), Alt.Tr (38), Kzk.Tr (86), Krgz.Tr (105), Özb.Tr (75), YUyg.Tr (34): Bel “bel”//

Mrk.Tr: Bel “bel; orta” (118)// Bşk.Tr: Bil “bel; bir şeyin incelen orta kısmı” (90)// Tatar.Tr: Bil “bel; uzunca şeylerin ortası” (42)// Trkm.Tr: Bi:l “bel” (67)// Azb.Tr: Bèl “bel”.

• **El/ Elik:** AŞ-Yazma: Èlik/ Èl (ایلک - ایلک) “el” (30a/ 30b)// SG-Yazma: Èl/ Èlg/ Èlik (ایلک - ایلک) “el” (401/ 403/ 404)// DLT-Yazma: ألك “el” (49)// CC: Èl “el” (465)// YUyg.Tr (111), Trkm.Tr (197), Azb.Tr (252): El “el”.

• **Elik:** AŞ-Yazma: Èllig (ایلگ) “elli” (30a)// SG-Yazma: Èllik (ایلگ) “elli” (403-404)// DLT-Yazma: ألك “elli” (83)// Kzk.Tr: Elüv “elli” (138)// Krgz.Tr: Elüü “elli” (328)// Mrk.Tr: Elli “elli” (191)// Bşk.Tr (250), Tatar.Tr (118): Èllè “elli”// Özb.Tr (138), YUyg.Tr (112): Ellik “elli”// Trkm.Tr (199), Azb.Tr (260): Elli “elli”.

• **Bilek:** DLT-Yazma: بلك “bilek” (194)// SG-Yazma: Bilek (بيلک) “bilek” (553)// Şor.Tr: Pilek “bilek” (80)// Hak.Tr. Pilek “bilek” (365)// Tuv.Tr (95), Kzk.Tr (103), Krgz.Tr (120), YUyg.Tr (41), Trkm.Tr (68), Azb.Tr (93): Bilek “bilek”// Alt.Tr: Belek “dirsek (bilekten dirseğe kadar)” (38); Bilek “bilek” (41)// Mrk.Tr: Bilek “kol” (122)// Bşk.Tr: Bèlek “bilek, dirsek” (72)// Tatar.Tr: Bèlek “bilek” (39)// Özb.Tr: Bilek “bilek; kol” (84).

• **İlik:** DLT-Yazma: إلك - إلك “ilik” (49)// CC: Yilik “ilik” (610)// ŞT-Yazma: Aşuklı yilik “aşıklı kemik” (T81b/ 11-12)// SG-Yazma: İlik (ایلک) “ilik” (404)// Hak.Tr. Çilîng “ilik; ilik kemiği” (100)// Tuv.Tr: Çilig “ilik” (121)// Alt.Tr: Cilik/ Culuk “ilik” (63/ 65)// Kzk.Tr: Jilik “incik kemiği” (195)// Kzk.Tr2: Jilik “içinde yağ olan bacak ve kol kemiği” (114)// Krgz.Tr: Cilik “borumsu kemik; ilikli kemik” (216); Aşıktuu cilik “art ayağın aşıklı kemiği” (55)// Mrk.Tr: Cilik “ilik” (154); Aşıklı cilik “baldır” (92)// Bşk.Tr: Yèlek “ilik” (709)// Tatar.Tr: Cèlek “ilik” (53)// Özb.Tr: İlik “ilik; bilek, ayak bileği; el” (180)// YUyg.Tr: İlik/ Cilik/ Yilik “ilik” (174/ 183/ 468)// Trkm.Tr: Yilik “ilik” (701)// Azb.Tr: İlik “ilik” (491).

Bunlar, Türkçenin insan bedenini tanımlarken mantıksal bir zincir izlediğini ve soyut-somut ilişkileri iç içe kurguladığını gözler önüne serer. Anatomik terimlerin sayı ve işlev temelli kavramlarla bütünleşmesi, dilin kavramsal gelişiminde organik bir yapı sunduğunu kanıtlar.

5. Sonuç

Bu çalışma, Türkçede bazı kelimelerin ortak biçimsel ve anlamsal köklerden türediğini ve aralarında örtük bir sistematik ilişki bulunduğunu göstermektedir. Beş, bilek, el, ilik, elik ve bel gibi kelimeler arasında, yüzeyde görülen ses benzerliklerinin ötesinde, anlam ve işlev bağları da bulunmakta, aralarında derin bir semantik ilişki gözlemlenmektedir. Farsçadaki pence kelimesi ile Türkiye Türkçesindeki pence arasındaki etkileşim, sayılar ile uzuvlar arasındaki ilişkinin dilsel bir sonucu olarak karşımıza çıkar. Bu sözcüklerin her biri, Türkçenin yapısal özelliklerini ve tarihsel gelişimini anlamada anahtar rol oynar. Özellikle sayı sisteminin uzuvlarla anlamdaş hale gelmesi, dilin doğal gözlemlerle şekillendiğini gösterir. Etimolojik bağlantılar, sadece dilin tarihiyle değil, kültürün bedeni anlamlandırma biçimiyle de doğrudan ilgilidir. Beş kelimesi ile başlayan sayı-anlam ilişkisi, pence ve el üzerinden vücudun diğer birleşme noktaları olan bilek, bel ve ilik gibi kelimelerle desteklenmiştir. Böylelikle Türkçenin zengin türetme ve anlam genişletme kabiliyeti bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

Kaynakça

1. *Abuşka, Süleymaniye-Esad Efendi* Ktp., nr. 3264 el yazması, *Tıpkıbasımı haz.* M. S. Kaçalın (2011), Niyâzi: Nevâyi'nin Sözlere ve Çağatayca Tanıklar (el-Lugâtu'n-Nevâiyye ve'l-İstişhâdâtü'l-Cağâtâiyye), TDK, Ankara. AŞ-Yazma
2. Akdoğan, Yaşar (1999), *Azerbaycan Türkçesi'nden Türkiye Türkçesi'ne Büyük Sözlük*, Beşir, İstanbul. Azb.Tr
3. Argunşah, M. - Güner, G. (2015), *Codex Cumanicus*, Kesit, İstanbul. CC
4. Arıkoğlu, E. - Kuular, K. (2003), *Tuva Türkçesi Sözlüğü*, TDK, Ankara. Tuv.Tr
5. Arıkoğlu, Ekrem (2005), *Örneklili Hakasça-Türkçe Sözlük*, Akçağ, Ankara. Hak.Tr
6. Bayram, B. (2019), *Çuvaş Türkçesi Sözlüğü*, TDK, Ankara. Çuv.Tr
7. Clauson, Sir Gerard (1972), *An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish*, Oxford Üniversitesi, London.
8. Dehhuda, Ali Ekber (Ş.1377), *Lügat-Name-yi Dehhuda*, Müessese-yi Çap ve İntilarat-ı Danişgah-ı Tahran, Tahran.
9. Doerfer, Gerhard (1963-1975), *Türkische und Mongolische Elemente im Nuepersischen*, Band I-IV, Franz Steiner Verlag GMBH, Wiesbaden.
10. Ebulgazi Bahadır Han, *Şecere-yi Terākime*, Özbek Bilimler Akademisi, Doğu Elyazmaları Enstitüsü, No. 171 El Yazması, Tıpkıbasımı Haz.: Zuhâl Kargı Ölmez, Ebulgazi Bahadır Han: Şecere-i Terākime (Türkmenlerin Soykütüğü), Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 3, Ankara 1996. ŞT-Yazma
11. Ercilasun, Ahmet Bican (2014), Akkoyunlu, Ziyat, *Kâşgarlı Mahmud: Dîvânu Lugâti't-Türk*, TDK, Ankara.
12. Eren, Hasan (1999), Türk Dilinin Etimolojik Sözlüğü, Bizim Büro, Ankara.
13. Eren, Hasan (2010), Sırça Köşkte, TDK, Ankara.
14. Gülensoy, Tuncer (2007), *Türkiye Türkçesindeki Türkçe Sözcüklerin Köken Bilgisi Sözlüğü*, TDK, Ankara.
15. Gürsoy, E., Duranlı, N. M. (1999), *Altayca-Türkçe Sözlük*, TDK, Ankara. Alt.Tr
16. Hadi, İsmail (2010), *Dil Deniz*, Ahter, Tebriz.
17. Kâşgarlı Mahmud, *Dîvânu Lugâti't-Türk*, İstanbul-Millet Ktp., nr. 4189 el yazması. DLT-Yazma
18. Koç, Kenan, Bayniyazov, Aybek, Başkapan, Vehbi (2003), *Kazak Türkçesi Türkiye Türkçesi Sözlüğü*, Akçağ, Ankara. Kzk.Tr
19. Lessing, Ferdinand (2003), *Moğolca-Türkçe Sözlük*, Cilt: I-II, (Çev.: Günay Karaağaç), TDK, Ankara. Moğ-Les
20. Mîrzâ Mehdî Han Esterâbâdî, *Senglah*, İran-Tahran Milli Ktp., nr. F-1141 el yazması. SG-Yazma
21. Necip, Emir Necipoviç (2008), *Yeni Uygur Türkçesi sözlüğü*, çev. İktil Kurban, 2. baskı, TDK, Ankara. YUyg.Tr
22. Oraltay, Hasan - Yüce, Nuri - Pınar, Saadet (1984), *Kazak Türkçesi Sözlüğü*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul. Kzk.Tr2

23. Öner, Mustafa (2009), *Kazan-Tatar Türkçesi Sözlüğü*, TDK, Ankara. Tatar.Tr
24. Özşahin, Murat (2017), *Başkurt Türkçesi Sözlüğü*, TDK, Ankara. Bşk.Tr
25. Paçacıoğlu, Burhan (2006), *VIII-XVI. Yüzyıllar Arasında Türkçenin Sözcük Dağarcığı*, Bizim Büro, Ankara.
26. Rahimi, Farhad (2018), *Fethali Kaçar'ın Çağatay Türkçesi Sözlüğü*, Akçağ, Ankara.
27. _____ (2021), *Ferağî'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğü*, TDK, Ankara.
28. _____ (2022), *Nezrali'nin Çağatay Türkçesi Sözlüğü (Giriş-Metin-İnceleme-Notlar-Dizin)*, TDK, Ankara.
29. _____ (2024), *Ferheng-i Lügât-i Türki-yi Çağatayi Be Farsi-yi Miftahu'l-Lügat-i Ferağî*. Tebriz: Ahter.
30. _____ (2024), *Ferheng-i Lügât-i Türki-yi Çağatayi Be Farsi-yi Nezrali*, Tebriz: Ahter.
31. Räsänen, M. (1969), *Versuch eines Etymologischen Wörterbuchs der Türk Sprachen*, Helsinki.
32. Starostin, S. A., Dybo, A. V., Mudrak, O. A. (2003), *An Etymological Dictionary of Altaic Languages*, Brill, Leiden/Boston.
33. Tannagaşeva, Nadejda N. Kurpeşko - Akalın, Şükrü Haluk (1995), *Şor Sözlüğü*, Çukurova Üniversitesi, Adana. Şor.Tr
34. Tavkul, U. (2000), *Karaçay-Malkar Türkçesi Sözlüğü*, TDK, Ankara. Mlk.Tr
35. TDK (2011), *Türkçe Sözlük*, TDK, Ankara.
36. Tekin, T., Ölmez, M., Ceylan, E., Ölmez, Z., Eker, S. (1995), *Türkmençe-Türkçe Sözlük*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 18, Ankara. Trkm.Tr
37. Üşenmez, Emek (2016), *Özbekçe-Türkçe Sözlük*, Türk Dünyası Vakfı, Eskişehir. Özb.Tr
38. Yudahin, K. (1988), *Kırgız Sözlüğü*, çev. Abdullah Taymas, TDK, Ankara. Krgz.Tr

MUNDARIJA		
I SHO‘BA. TARJIMASHUNOSLIKNING DOLZARB MASALALARI		
1.	Zuhriddin ISOMIDDINOV. Bizdagi tarjima muammolari	5
2.	Uzoq JO‘RAQULOV. O‘zbek tarjimachiligi istiqbollari	9
3.	Xurram RAHIMOV. Alisher Navoiyning “Munojot” asari tarixi, tabdili va tarjimalari xususida	14
4.	Олимджон КАСИМОВ, Мартаба СУЛТОНЗОДА. Некоторые лингвистические особенности перевода лексем «Шахнаме» на русский язык	17
5.	Ne‘matilla OTAJONOV. Eiji Mano – boburshunos olim	22
6.	Rukhsana IFTIKHAR. Beautification of Mughal women	26
7.	Наталья ФИЛИМОНОВА. Возможности перевода при работе иностранных учащихся с художественным текстом: начальный этап изучения русского языка	30
8.	Kosimboy MAMUROV, Nargiza TILAKOVA Functional syntax and mystical semantics: correlating syntaxemes with sufi concepts in Alisher Navai’s Uzbek and English ghazals	34
9.	Xayrulla HAMIDOV. Muslimbek Yo‘ldoshevning tarjimonlik mahorati	38
10.	Ирода СИДДИКОВА. К вопросу взаимосвязи психолингвистики и художественного перевода	43
11.	Xayrulla HAMIDOV, Zulfizarxon QORAXO‘JAYEVA. Nafisiyning “Jannatning yarim yo‘lida” asaridagi personaj portretining tarjimada berilishi	46
12.	Абдумажид МАДРАИМОВ, Аскарый МАДРАИМОВ. Вопросы перевода научного наследия Захириддина Мухаммада Бабура и традиция перевода в библиотеке Акбара в XVI веке	51
13.	Supriya BANERJEE, Iroda UMAROVA Reimagining classics: Tagore, translation and the global reader	54
14.	Ziyodaxon TESHABOYEVA. “Boburnoma”da milliy-madaniy xususiyatli til birliklar va ularning inglizcha tarjimalari	58
15.	Zulhumor MIRZAEVA. Politics under the mask of poetics: Chulpon’s translations in the 1920s-1930s	62
16.	Abdumajid MAMADALIYEV. Badiiy matn tarjimasida milliy koloritni ifodalash muammosi	72
17.	Muhammadjon ABDUVALIYEV. Sinxron tarjimashunoslikning zamonaviy masalalari	74
18.	Мұратбек БАҒИЛА, Кәмшат АЙМАҒАМБЕТОВА. Қазақ тілін оқыту әдістемесінің жаңа парадигмалары	80
19.	Shermurod SUBHON. Ijodiy kengashlarda	84

20.	Shermurod SUBHON. Kitobxon oldida mas’uliyat	97
21.	Murtazo SAYDUMAROV, Mahmudaxon SAYDUMAROVA. O‘zbek adabiyotining ilk romani tarjimalarida lingvomadaniy xususiyatlar va semantik o‘zgarishlar	100
22.	Mahmadiyor ASADOV. Tarjima – qiyosiy adabiyotshunoslikning tadqiqot obyekti	107
23.	Toshtemir ALIMOV. Gender as a linguistic and cultural parameter in literary translation	113
24.	Tozagul MATYOQUBOVA. Ilk hasbi hol qasida va uning o‘zbek tarjimoni	116
25.	Dilafruz MUHAMMADIYEVA. “Boburnoma”ning turkcha tarjimasi bilan bog‘liq muammolar	120
26.	Umida TURAeva. Some challenges of translating forensic terminology between English and Uzbek	125
27.	Елена ПАНОВА. Мифопоэтическая традиция и проблемы перевода и функционирования онимов в волшебной повести «Алиса в стране чудес» Л. Кэрролла	128
28.	Gulnoz MAMARASULOVA. Siyosiy matn tarjimasining lingvokulturologik jihatlari	137
29.	Эльнора БАГАВОВА. Эволюция переводческих теорий: от традиционных подходов к современным тенденциям	140
30.	Dilfuza KHUDAIBERDIEVA. Translation studies: traditional and modern approaches	144
31.	Gulnoz MAMARASULOVA, Ruxshona CHO‘LIYEVA. Diplomatik matnlarning tarjimada ifodalanishi	148
32.	Dilshod AMIRQULOV. Tarjimashunoslikda til tipologiyasi asosida komparativ yondashuv	151
33.	Tozagul NASRULLAEVA. Literary translation as interpretation: on the basis of Dreiser’s literary works	154
34.	Мохира ЭШКУВАТОВА, Достонбек АХМАДОВ. Роль лингвострановедческого компонента в обучении переводу	156
35.	Islom TURDIYEV. Ingliz va o‘zbek tillaridagi ayrim ish yuritish terminlarining tarjima talqinidagi muammolari	160
36.	Фотима УМИРЗАКОВА. Проблемы традиционных и современных подходов в немецком переводе	163
37.	Shohsanam BEKMURATOVA. Maqollar tarjimasida tarjimonlarining lingvomadaniy yondashuvlari	166
II SHO‘BA. QIYOSIY TILSHUNOSLIK MASALALARI		
38.	Sayed Mohamed Ahmad KORAYEM. Principles for developing comparative linguistic studies	171
39.	Nedim BAKIRCI. Milli kimlik inʼsasinda halk bilimining islevi	183
40.	Farhad RAHIMI. Beş, bel, bilek, elik/ el ve ilik kelimelerinin etimolojik ve anlamsal bağlantilari	190